

Ο Διαλογισμός του Ινδουισμού και η προσευχή της Ορθοδόξου Εκκλησίας

Ορθοδοξία / Αιρέσεις

Πρωτοπρεσβύτερος Ευάγγελος Κ. Πριγκιπάκης, Δρ Θ. & Δρ Φ., Καθηγητής του Πρότυπου Γυμνασίου Πατρών

1. Οι οπαδοί της «Νέας Εποχής», ο διαλογισμός και η προσευχή

Αποτελεί κοινή πεποίθηση το γεγονός, ότι η εποχή μας χαρακτηρίζεται από μεγάλη πνευματική σύγχυση, με κύριο χαρακτηριστικό τη σταδιακή απομάκρυνση του ανθρώπου από την Εκκλησία και την αποστασιοποίησή του από το θέλημα του Θεού. Η τάση αυτή καλλιεργείται εντονότερα πέραν των άλλων και από τις ομάδες εκείνες που συγκροτούν το κίνημα της «Νέας Εποχής», και μάλιστα από όσες πρεσβεύουν την έλευση της «Εποχής του Υδροχόου». Κύριο χαρακτηριστικό των ομάδων αυτών αποτελεί ο «θρησκευτικός συγκρητισμός», μέσω του οποίου επιδιώκεται η σύγκλιση και εξίσωση του συνόλου των θρησκειών μεταξύ τους, ώστε να δίνεται η δυνατότητα στον άνθρωπο που εντάσσεται στις τάξεις τους να επιλέγει, να αναμειγνύει και να χρησιμοποιεί παράλληλα και επιλεκτικά διάφορα μέσα και στοιχεία από όλες τις θρησκευτικές εκφάνσεις.

Οι θρησκείες στο σύνολό τους, σύμφωνα με τις ομάδες αυτές, αποτελούν διαφορετικούς «δρόμους» που οδηγούν στον ίδιο σκοπό, δηλαδή σε ένα είδος «λύτρωσης», με την ταυτόχρονη χρήση μέσων προσέγγισης του «θείου» από όλες τις θρησκευτικές διδασκαλίες. Στο πλαίσιο αυτό, οι οπαδοί των εν λόγω κινήσεων, αναμειγνύοντας στοιχεία τους, εξισώνουν και στην πραγματικότητα ταυτίζουν την προσευχή και γενικότερα την ασκητική παράδοση της Ορθόδοξου Εκκλησίας ως μέσου σωτηρίας με τον αποκρυφιστικό διαλογισμό, που συνιστά το κυρίαρχο στοιχείο της ινδουϊστικής γιόγκα, ως τεχνικής για την επίτευξη της λύτρωσης, της γνωστής ως «νιρβάνα». Στην περίπτωση μάλιστα της σχέσεως διαλογισμού και προσευχής, τα μέλη των ομάδων αυτών τονίζουν, ότι πρόκειται μεν για δύο διαφορετικές παραδόσεις, οι οποίες όμως επιδιώκουν την ίδια πνευματική εμπειρία και αποσκοπούν στο ίδιο αποτέλεσμα, γι' αυτό και οι άνθρωποι μπορούν να ασκούνται ταυτόχρονα χριστιανικά και ινδουϊστικά, δηλαδή, όπως κακόδοξα υποστηρίζουν, του δίνεται η δυνατότητα να «προσεύχονται διαλογιζόμενοι» ή και να «διαλογίζονται προσευχόμενοι».

2. Η Εκκλησία ως μοναδική κιβωτός της σωτηρίας και η προσευχή

Αναφορικά με την εξίσωση των θρησκειών μεταξύ τους, είναι απαραίτητο να τονιστεί ιδιαίτερα, ότι, σύμφωνα με την ορθόδοξη παράδοση, η Εκκλησία ως θεοίδρυτος «θεσμός», παρόλο που έχει θρησκευτικά χαρακτηριστικά, δεν είναι ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας μιας φυσικής θρησκείας όπως οι υπόλοιπες, δηλαδή δεν αποτελεί γέννημα της ανάγκης του ανθρώπου για ασφάλεια με την

αναφορά του σε κάποιο υπερβατικό όν, αλλά συνιστά τον μοναδικό εκείνο χώρο μέσα στον οποίο ο αληθινός Θεός αποκαλύπτεται και δρα σωστικά για τον άνθρωπο. Γι' αυτό και ο μοναδικός δρόμος για τη μετοχή στη σωτηρία είναι η μίμηση της ζωής του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, ο οποίος ως αρχηγός της Εκκλησίας και πραγματικός Σωτήρας της ανθρωπότητας, είναι «η Οδός και η Αλήθεια και η Ζωή» (Ιωάν. 14, 6). Τούτο σημαίνει, πως όχι μόνο δεν υπάρχουν άλλοι ή πολλοί δρόμοι προς τη σωτηρία, αλλά μόνο ένας και μοναδικός που είναι ο Κύριος Ιησούς Χριστός, και ο χώρος, όπου ιερουργείται το μυστήριο της σωτηρίας του ανθρώπου, είναι η αγία Του Εκκλησία.

Βασικό στοιχείο για την πρόσληψη της σωστικής Χάριτος του Θεού στην Εκκλησία αποτελεί η ορθόδοξη άσκηση, η οποία νομοθετήθηκε από τον ίδιο το Χριστό, γι' αυτό και αποτελεί το μέσον, το οποίο επιδιώκει να οδηγήσει τον άνθρωπο στο σκοπό της πνευματικής ζωής, που είναι η απαλλαγή από τα πάθη και η κατά χάριν ένωση με το Θεό ως θέωση και σωτηρία με την καλλιέργεια των αρετών. Κυρίαρχη θέση στην ορθόδοξη άσκηση κατέχει η προσευχή, η οποία σε συνδυασμό με την αδιάλειπτη συμμετοχή στα εκκλησιαστικά μυστήρια και την καλλιέργεια των άλλων μορφών της, όπως είναι η νηστεία, η αγρυπνία, κ.ά, έχει ως σκοπό να ενσταλάξει στον άνθρωπο την ελεύθερη και αυτόβουλη υπακοή στο θέλημα του Θεού, όπως και την ευθυγράμμιση της ζωής του στο πρότυπο της ζωής του Χριστού. Για το λόγο αυτό και η ορθόδοξη άσκηση, σε συνδυασμό με την προσευχή, συνιστά τη μέθοδο πνευματικής θεραπείας που προσφέρει η Εκκλησία στον άνθρωπο και αποτελεί τη μοναδική και αληθινή εκείνη πορεία, που είναι

απαραίτητο να ακολουθείται από όλους τους πιστούς απαρέγκλιτα, δηλαδή όπως αυτή έχει προσδιοριστεί από την Εκκλησία και όχι προσαρμοσμένη στα μέτρα και τις επιθυμίες ή τις επιδιώξεις του καθενός κατά το ατομικό και ιδιοτελές εγωιστικό του συμφέρον. Η άσκηση αυτή ως θεραπεία με βασικό φάρμακο την προσευχή, συνιστά μέθοδο που ακολουθεί απολύτως προσδιορισμένες αρχές και επιτελείται μέσα στο πνευματικό θεραπευτήριο που ονομάζεται Εκκλησία. Για το λόγο αυτό και η ορθόδοξη άσκηση και προσευχή δεν αποτελούν ατομικά γεγονότα, ούτε συνιστούν κάποιες τεχνικές πνευματικής ευεξίας, καθώς δεν αποτελούν σύνολο από πρακτικές ψυχοσωματικής άσκησης, αλλά προσπάθειες αληθινής βίωσης του γεγονότος της αποκαλύψεως του Θεού στο Σώμα της Εκκλησίας, με καθημερινή μέριμνα του ανθρώπου να ανταποκριθεί φιλότιμα στην αστείρευτη προσφορά της αγάπης του Θεού, επιδιόμενος σε αδιάλειπτη προσπάθεια με σκοπό να καθαρήσει τον εαυτό του από τα πάθη και να μεταμορφώσει την καρδιά του σε θείο Οίκο και το σώμα του σε ναό του αγίου Πνεύματος, όπου θα κατοικήσει η χάρις του Θεού, ώστε να τον καταστήσει μέτοχο της σωτηρίας.

3. Ο ινδουϊστικός διαλογισμός της «Νέας Εποχής» και ο αφανισμός της ανθρώπινης ύπαρξης ως λύτρωση

Σε αντίθεση με την προσευχή ως θεμελιώδους στοιχείου της ορθοδόξου ασκήσεως, ο διαλογισμός συνιστά την κυρίαρχη τεχνική της γιόγκα του Ινδουισμού, με κύριο στόχο την εξαφάνιση ή το σβήσιμο της ατομικής ύπαρξης του ανθρώπου μέσα στην παγκόσμια θεία πραγματικότητα, το μπράχμαν, γεγονός που συνιστά το ιδανικό της λύτρωσης που ονομάζεται «νιρβάνα», αφού απαλλάσσει τον άνθρωπο από την οδυνηρή εμπειρία της μετενσάρκωσης (σαμσάρα). Ο διαλογισμός αποτελεί μια ατομική τεχνική που αποσκοπεί, με τη χρήση ασκήσεων σωματικών και πνευματικών (γιόγκα), στον έλεγχο των κινήσεων του σώματος, προκειμένου να επιτύχει τη συγκέντρωση του νου του ανθρώπου στο πνευματικό του κέντρο που ονομάζεται άτμαν, ώστε στη συνέχεια να ενωθεί με το μπράχμαν και να εξαφανιστεί, δηλαδή να απαλλαγεί από την οδυνηρή εμπειρία του περάσματος σε κάποια άλλη μορφή ανώτερης ή κατώτερης ύπαρξης με την «μετενσάρκωση».

Η «θεότητα» στον Ινδουισμό, που ονομάζεται μπράχμαν, συνιστά μια απρόσωπη δύναμη που ταυτίζεται με το σύμπαν, έχει πανθεϊστικά χαρακτηριστικά και είναι αποκομμένη από τον κόσμο και τον άνθρωπο. Το ίδιο συμβαίνει και με τον άνθρωπο, ο οποίος δεν συνιστά μοναδική και ανεπανάληπτη «προσωπικότητα» με σώμα και ψυχή, αλλά ένα τμήμα του σύμπαντος (άτμαν), μια μορφή εντελώς απρόσωπης ύπαρξης, η οποία συνιστά αποτέλεσμα του τρόπου της ζωής της προηγούμενης μορφής του (κάρμα). Γι' αυτό και λαμβάνει κατώτερη ή ανώτερη μορφή ύπαρξης, ανάλογη με την ποιότητα της ζωής του, δηλαδή τα καλά ή κακά

έργα που έπραξε στην προηγούμενη μορφή ύπαρξής του.

Όπως τονίζουν οι οπαδοί των αποκρυφιστικών ομάδων της «Νέας Εποχής», τα πάντα καθορίζονται στην πορεία της κάθε ατομικής ύπαρξης με βάση τον νόμο του «κάρμα» (έργων) και της «σαμσάρα» (μετενσάρκωσης), σύμφωνα με τα οποία η ατομική ύπαρξη (το άτομο) μετά το σωματικό θάνατο εισέρχεται, ανάλογα με την ποιότητα των έργων της είτε σε κάποιο άλλο σώμα ανθρώπου ή ζώου, είτε και σε κάποιο φυτό ή πέτρα, εφόσον τα πάντα στο σύμπαν συνιστούν μια ενότητα και καθετί αποτελεί τμήμα της συμπαντικής πραγματικότητας. Γι' αυτό και ο κάθε άνθρωπος, που μπορεί να πάρει οποιαδήποτε μορφή ύπαρξης, παρομοιάζεται με μια «σταγόνα νερού», η οποία μέσω της γιόγκα και του διαλογισμού αποσκοπεί στο να εξαφανιστεί με το σβήσιμο του ατομικού του άτμαν στον ωκεανό του συμπαντικού μπράχμαν. Σκοπός, συνεπώς, του διαλογισμού ως τεχνικής απελευθέρωσης από την τραγικότητα της αέναης μετενσάρκωσης δεν είναι η σωτηρία και η αιώνια ζωή του ανθρώπου, αλλά ο αφανισμός του στη συμπαντική θεία πραγματικότητα, γεγονός που εκλαμβάνεται ως λύτρωση.

4. Η αντίθεση και η παντελής διαφορά μεταξύ προσευχής και διαλογισμού

Καθίσταται λοιπόν βέβαιο από τα παραπάνω εκτεθέντα, ότι ανάμεσα στην προσευχή ως στοιχείο της ορθοδόξου ασκήσεως εντός της Εκκλησίας και το διαλογισμό, ή οποιαδήποτε άλλη μορφή «θρησκευτικής άσκησης και τεχνικής για λύτρωση», υφίστανται ουσιώδεις και παντελώς αγεφύρωτες διαφορές, οι οποίες δεν είναι δυνατόν να ξεπεραστούν. Και αυτό διότι ο ινδουϊστικός διαλογισμός και

η προσευχή συνιστούν δύο εντελώς ξένα και αντίθετα, αλλά και παντελώς ασυμβίβαστα στοιχεία μεταξύ τους. Σε αντίθεση με το διαλογισμό, η άσκηση και η προσευχή της Εκκλησίας δεν είναι αυτόνομη τεχνική αυτοσυγκέντρωσης, και γι' αυτό δεν είναι ο σκοπός, αλλά το μέσον και η μέθοδος που οφείλει να ακολουθήσει ο άνθρωπος για να επιτύχει με τη συνδρομή της Θείας Χάριτος το μυστήριο της σωτηρίας του. Ουσιώδες στοιχείο επίσης της προσευχής δεν είναι η πράξη της επανάληψης για την επίτευξη κάποιου είδους αυτοσυγκέντρωσης, ούτε η στάση που λαμβάνει ο άνθρωπος κατά τη διάρκειά της με σκοπό να ελέγξει το σώμα του, καθώς επίσης ούτε και ο τρόπος με τον οποίο εν τέλει την ασκεί. Το πλέον σημαντικό στοιχείο στην άσκηση και την προσευχή, όμως, συνιστά το σε ποιόν απευθύνεται και σε τι ακριβώς αποσκοπεί, εφόσον η ορθόδοξη άσκηση στοχεύει στην παθοκτονία και όχι στη σωματοκτονία, όπως ο διαλογισμός.

Επίσης, στο πλαίσιο της άσκησής του, ο πιστός δεν πορεύεται αυτόνομα, αλλά απευθύνεται κατά τη διάρκεια της προσευχής προς τον Σωτήρα και λυτρωτή του Κύριο Ιησού Χριστό, τον ενανθρωπήσαντα Θεάνθρωπο. Με την προσευχή, ο πνευματικώς αγωνιζόμενος ασκητικά πιστός απευθύνεται στο Πρόσωπο εκείνο, που ως Θεός έλαβε την ανθρώπινη φύση ενυποστάτως και έγινε ο προσωπικός Σωτήρας και Λυτρωτής ολόκληρου του ανθρώπινου γένους. Και αυτό διότι η προσευχή είναι ο εν ελευθερία άεναντος διάλογος του ανθρώπου ως προσώπου με τον προσωπικό Θεό, στον οποίο πιστεύει και έχει εναποθέσει την ελπίδα της σωτηρίας του, αλλά και την σωτηρία ολόκληρης της ανθρωπότητας, για την οποία προσεύχεται παράλληλα με τον εαυτό του. Ο πιστός επικαλείται προσευχόμενος το άγιο όνομα του Κυρίου Ιησού Χριστού, όχι μόνο για τον εαυτό του και σε ατομικό επίπεδο όπως ο γιόγκι διαλογίζεται με σκοπό την ατομική του απελευθέρωση και «λύτρωση», ούτε πολύ περισσότερο στηριζόμενος στις δικές του δυνάμεις, αλλά ως μέλος του Σώματός του Χριστού που είναι η Εκκλησία, ως «Κιβωτός της Σωτηρίας», αγωνίζεται μαζί με τους υπόλοιπους πιστούς, θέτοντας ως σκοπό της άσκησης και της προσευχής του την κατά χάριν ένωση του ίδιου και, αν είναι δυνατόν, ολόκληρης της ανθρωπότητας με το Σωτήρα Χριστό, με σκοπό να τελειωθούν πνευματικά και να εκπληρώσουν το λόγο της δημιουργίας τους, που είναι η κληρονομία της αθανασίας ως αιώνιας και ατελεύτητης ζωής.

Στο διαλογισμό, αντίθετα, ούτε ο γιόγκι (διαλογιζόμενος), αλλά ούτε και η θεότητα (μπράχμαν) συνιστούν πρόσωπα, καθώς επίσης ούτε και ο σκοπός του διαλογιζόμενου είναι η ένωση με το μπράχμαν για να ζήσει αιώνια, αλλά η επιδίωξή του είναι να απορροφηθεί, να σβήσει και να εξαφανιστεί μέσα στο μπράχμαν προκειμένου να λυτρωθεί από την οδύνη των πολλαπλών γεννήσεων, περνώντας στην «λυτρωτική ανυπαρξία». Ο σκοπός, δηλαδή, του γιόγκι, είναι να μην ξαναγεννηθεί με το να απαλλαγεί με το διαλογισμό από την κόλαση της ζωής, ενώ σκοπός του προσευχόμενου πιστού είναι να αναγεννηθεί με την απόκτηση της αληθινής ζωής απαλλαγμένης από την αιωνιότητα της κόλασης. Γι' αυτό και ο γιόγκι δεν απευθύνεται ποτέ προσευχητικά σε κάποια «θεότητα», αλλά για να επιτύχει το σκοπό του επικεντρώνει την προσοχή του για αυτοσυγκέντρωση σε κάποιο «διαλογιστικό αντικείμενο», που θα μπορούσε να είναι κάποιο πρόσωπο, κάποιο ζώο, ή κάποιο αντικείμενο. Μάλιστα, όταν οι οπαδοί των παραπάνω αποκρυφιστικών ομάδων της «Νέας Εποχής» απευθύνονται σε μέλη της Εκκλησίας προκειμένου να τα παραπλανήσουν, τους συνιστούν να δοκιμάσουν την τεχνική του διαλογισμού, επικεντρώνοντας την προσοχή τους στον «Ιησού», όπως αποκαλούν τον Κύριό μας, χρησιμοποιώντας Τον δηλαδή ως διαλογιστικό αντικείμενο, εφόσον ο «Ιησούς» για τους οπαδούς των ομάδων αυτών, δεν είναι τέλειος Θεός και τέλειος άνθρωπος, αλλά, όπως αιρετικά και κακόδοξα υποστηρίζουν, ένας από τους μεγάλους μύστες και δασκάλους της ανθρωπότητας.

Με την τεχνική του διαλογισμού, συνεπώς, ο διαλογιζόμενος άνθρωπος δεν επικαλείται τη συνδρομή της «θεότητάς» του, αλλά ουσιαστικά προσπαθεί μόνος

του με τη συγκέντρωση και την απόκτηση του ψυχοσωματικού του ελέγχου να εκγυμνάσει και να δυναμώσει την ύπαρξή του προκειμένου να καταφέρει να επιτύχει τη διάλυση της ατομικής του ύπαρξης (του άτμαν) στην άβυσσο της απρόσωπης θείας πραγματικότητας (του μπράχμαν). Ο διαλογισμός, δηλαδή, δεν είναι μια κίνηση του ανθρώπου για έξοδο από τον εαυτό του και συνάντηση με το σωτήρα Θεό, όπως επιδιώκει ο προσευχόμενος άνθρωπος, αλλά μια εσωτερική κίνηση απαλλαγής από την οδυνηρή του κατάσταση, με την παύση κάθε ζωτικής κίνησης και λειτουργίας της ύπαρξής του. Ενώ, δηλαδή, κατά την προσευχή ο άνθρωπος προσπαθεί να ξαναβρεί με τη συνδρομή της χάριτος του Θεού τον αληθινό του εαυτό, να αποκτήσει το «καθ' ομοίωσιν» και να ενωθεί με το Θεό για να ζήσει αιώνια, με το διαλογισμό ο γιόγκι προσπαθεί να απαλλαγεί από τον εαυτό του για να σταματήσει τον πόνο που του προκαλεί η διαρκής οδύνη της μετενσάρκωσης και να χαθεί στην ανυπαρξία του σύμπαντος. Έτσι, εκείνο που επιδιώκει ο γιόγκι είναι ένα είδος «αυτοσωτηρίας», σε αντίθεση με την ορθόδοξη άσκηση και προσευχή, που ως μέσον αποσκοπεί στην εν Χριστώ σωτηρία του ανθρώπου, με την κατά χάριν ένωσή του μέσα σε μια κοινωνία αγάπης και ελεύθερης υπακοής με τον Τριαδικό Θεό. Γι' αυτό και σε αντίθεση με το σκοπό της προσευχής, ο γιόγκι επιδιώκει μέσω της τεχνικής του διαλογισμού την ένωσή και ταύτισή του με το «διαλογιστικό αντικείμενο», ώστε κάνοντας το μέσο σκοπό, να αποκοπεί από την απατηλή εξωτερική πραγματικότητα και να σβήσει παντοτινά το άτμαν του στο χάος της παγκόσμιας θείας πραγματικότητας, κάτι που συνιστά και τη λύτρωσή του, ως «νιρβάνα».

Προκύπτει, λοιπόν, αβίαστα, έπειτα και από τα παραπάνω αναφερθέντα, ότι η

ορθόδοξη άσκηση και προσευχή δεν έχει καμία απολύτως σχέση, ομοιότητα ή συγγένεια με το διαλογισμό, εφόσον διαφέρουν μεταξύ τους ουσιαστικά και ως προς το περιεχόμενο, αλλά και ως προς τον σκοπό. Γι' αυτό και ο μόνος ασφαλής δρόμος για τη σωτηρία του ανθρώπου είναι όχι ο «προσευχητικός διαλογισμός», ή οι διάφορες τεχνικές της γιόγκα και των αποκρυφιστικών ομάδων της «Νέας Εποχής» και μάλιστα των κηρύκων της «Εποχής του Υδροχόου», αλλά η οργανική του ένταξη και συνειδητή βίωση εκ μέρους του της ζωής του Χριστού και η ακριβής μίμηση του παραδείγματος των αγίων μέσα στην Εκκλησία, διότι ως «Σώμα Χριστού» η Εκκλησία συνιστά τον μοναδικό χώρο σωτηρίας για τον άνθρωπο, όπου του προσφέρεται ανόθευτο το «ευαγγέλιον της σωτηρίας» (Εφεσ. 1,13), το οποίο γίνεται κτήμα του με την συνδρομή της σωστικής χάριτος του αγ. Πνεύματος και την άσκηση της καθαρής και νοεράς αδιάλειπτης προσευχής.

<https://bit.ly/347V5s0>